

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут лісового
і садово-паркового господарства
Кафедра відтворення лісів та лісових меліорацій

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

ВІДТВОРЕННЯ ЛІСІВ ТА ЛІСОВА МЕЛІОРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВИТОКИ, СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ АНТРОПОЦЕНУ

(присвячена 100-річчю кафедри відтворення лісів
та лісових меліорацій)

6-8 листопада 2019 р.

м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ФІТОМЕЛІОРАТИВНОГО ДОСВІДУ США У ЗАПОБІГАННІ ПОШИРЕННЮ ІНВАЗІЙНИХ ВИДІВ

Ю.С. Іваненко, аспірант*,

*Національний університет біоресурсів і природокористування
України, м. Київ, Україна*

Карпатський національний природний парк, як і Національний заповідник Гіффорд Пінчот в США, розташований в гірській місцевості. Хоча генезис Карпатських і Каскадних гір відрізняється, проте спільним для них є значне рекреаційне навантаження на схилових землях та типи природних порушень. Саме тому вивчення фітомеліоративного досвіду відтворення та збереження лісових екосистем заповідника Гіффорд Пінчот є актуальним для формування сучасних підходів до ведення сталого природокористування в Україні. Розчленований рельєф національного заповідника Гіффорд Пінчот сприяє затриманню вологих повітряних мас та випаданню значній кількості опадів, що створює передумови для росту високопродуктивних хвойних деревостанів. Найпоширенішим типом природних порушень у хвойних насадженнях на території заповіднику є пожежі, а також має місце інтенсивний зелений туризм. В таких умовах першочерговими завданнями є відтворення лісових насаджень після пожеж та боротьба з інвазійними видами, насіння яких зазвичай переноситься відвідувачами заповідника на одязі та спорядженні.

Одним із перспективних підходів є впровадженням фітомеліоративних проектів щодо відновлення порушених ділянок та збереження місцевого видового складу фітоценозів. Зокрема, у складі команди рейнджерської ділянки заповідника спеціалісти-ботаніки працюють над превентивними заходами заселення інвазійними видами порушених ділянок. З цією метою активно проводиться робота з волонтерами, які разом із вченими департаменту заготовляють насінневий генетичний матеріал місцевих видів рослин. Далі вказаний матеріал проходить відповідну нормативним документам сертифікацію та висівається у вигляді сумішей насіння різних видів на згарищах для прискореного відновлення порушених екосистем.

---

*Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук В.Ю. Юхновський

У природних умовах сукцесійні процеси на згарищах відбуваються в наступній послідовності: спершу заселяють порушену територію трав'янисті види рослин, далі чагарники і зрештою піонерні деревні види. Однак за умов активного рекреаційного навантаження відкриваються шляхи для поширення генетичного матеріалу інвазійних видів, які є стійкішими та більш конкурентоздатні на протигагу місцевим видам. Створення спеціалістами-ботаніками сумішей насіння місцевих видів на основі даних про екосистему до моменту їх порушення, при висіві на порушених ділянках сприяє попередженню заселення інвазійними видами та формуванню рослинних угруповань наближених до природних. Такий підхід також доцільно використовувати для відновлення ділянок лісу, які зазнали рекреаційної дигресії.

Іншим експериментальним фітомеліоративним підходом у боротьбі з інвазійними видами є збір їх насіння та генеративних органів з метою обмеження поширення цих видів та зниження їх конкурентоздатності порівнянні з місцевими рослинними угрупованнями поблизу пішохідних маршрутів, які, зазвичай, стають вогнищами виникнення інвазійних видів. Попередньо отримані результати свідчать про те, що даний підхід є ефективним і позитивно впливає на відновлення порушених екосистем місцевими видами.

Впровадження таких підходів аргументовано принципом “best available science” (найбільш доступна наука), який широко використовується у різноманітних аспектах ведення лісового господарства США. У його основі закладено апробацію останніх наукових досліджень у різних господарських сферах, в тому числі в лісовому господарстві. Спільні особливості між проаналізованими об'єктами природо-заповідного фонду у гірській місцевості в США та Україні, дозволяє оцінити закордонні фітомеліоративні підходи перспективними для апробації в Україні. Також з метою поширення знань про основи сталого розвитку серед населення та скорочення витрат на реалізацію фітомеліоративних проектів можливе залучення відвідувачів парку на волонтерських засадах. Апробація вищезазначених підходів дозволить не тільки розширити методологію наукових досліджень впливу природних порушень на гірські лісові екосистеми, а й практично реалізувати ряд експериментальних превентивних заходів для збереження природних гірських екосистем.